

HISTORIA –
FUNDAMENTY
WSPÓŁCZESNOŚCI

ELŻBIETA
PAPROCKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania do historii dla szkoły podstawowej. Zakres podstawowy

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Strona redakcyjna

Redakcja merytoryczna – Elżbieta Witkowska

Recenzja merytoryczna – dr Danuta Koper

Agnieszka Szawan-Paras

Katarzyna Szczepkowska-Szczeńsiak

dr Beata Rola

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat zajęć/lekcji

Wojownicy i filozofowie – różne oblicza greckich polis – Ateny i Sparta.

Klasa/czas trwania zajęć/lekcji

klasa 1/45 minut

Cele

Po lekcji uczeń:

- Charakteryzuje typy ustrojów politycznych w starożytnej Grecji
- Wskazuje na różnice w ustroju politycznym i społecznym starożytnych Aten oraz Sparty
- Ocenia znaczenie narodzin i zasady funkcjonowania demokracji
- Doskonali kompetencje kluczowe: komunikacji – wyraża i uzasadnia swoje zdanie, kompetencje społeczne – rozumienie zasad funkcjonowania demokracji

Metody/Techniki/Formy pracy

asocjogram, praca w grupach

Środki dydaktyczne

podręcznik, źródła, dwa duże arkusze papieru

Opis przebiegu zajęć/lekcji

Nauczyciel przy pomocy rozmowy nauczającej przypomina pojęcie polis i uwarunkowania historyczno-geograficzne powstania polis greckich. Zwraca uwagę na znaczenie ukształtowania terenu oraz długotrwały brak zagrożenia zewnętrznego i przywiązanie do własnej polis. Uczniowie na podstawie mapy w atlasie historycznym lub podręczniku wymieniają nazwy greckich polis.

Prowadzący przedstawia cel lekcji, którym jest zapoznanie uczniów z położeniem, cechami ustroju politycznego, społecznego i kultury dwóch polis greckich – Aten i Sparty.

Nauczyciel wskazuje na mapie położenie Aten oraz Sparty i omawia jego konsekwencje dla rozwoju gospodarczego i społecznego obydwu polis. Zwraca uwagę na rozwój gospodarczy Aten dzięki rozwojowi handlu oraz znaczenie posiadania ziemi dla pozycji społecznej w społeczeństwie spartańskim.

Następnie omawia ustrój polityczny Aten w czasach Peryklesa i czynniki, które wpłynęły na jego powstanie – ograniczenie roli arystokracji m.in. poprzez zakaz niewoli za długi, wprowadzenie zmian ustrojowych przez Klejstenesa i ugruntowanie ustroju demokracji ateńskiej za czasów Peryklesa, które były dla Aten „złotym wiekiem”. Następnie nauczyciel inicjuje dyskusję na temat pojęcia i oceny demokracji. Uczniowie definiują pojęcie demokracji oraz na podstawie informacji z podręcznika wymieniają kto w Atenach korzystał z pełni praw obywatelskich. Odpowiadają

na pytanie postawione przez nauczyciela: Jakie są zalety i wady demokracji? Następnie zapoznają się z tekstem źródłowym będącym pochwałą demokracji ateńskiej (wykonują zadanie 2) http://egzaminy.edu.pl/downloads/pozn_matu_his_001.pdf).

Nauczyciel omawia ustrój oligarchicznej Sparty. Przy pomocy rozmowy nauczającej wyjaśnia pojęcie oligarchii. Pyta uczniów o odniesienia do współczesności. Czy istnieją takie państwa, w których możemy powiedzieć, że są rządzone przez oligarchów? Zwraca uwagę na jednoznacznie negatywne dziś pojęcie oligarchii, które z kolei w starożytnej Grecji było traktowane jako typ ustroju, podobnie jak tyrania, która oznaczała rządy jednostki.

Na podstawie podręcznika lub tekstu źródłowego uczniowie omawiają zasady ustrojowe oligarchicznej Sparty.

Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy. Przy pomocy informacji z podręcznika (ewentualnie także z Internetu, uczniowie mogą korzystać z telefonów) uczniowie uzupełniają asocjogramy: jedna grupa odpowiada na pytanie: jakie cechy ustroju, społeczeństwa, można przypisać Atenom? Druga grupa: jakie są cechy charakterystyczne ustroju politycznego, społecznego? Jaką postawę wobec własnej polis prezentowali spartiaci? Po upływie 10 minut grupy wymieniają się pracami i uzupełniają je.

Po wymianie i uzupełnieniu arkuszy uczniowie podczas dyskusji omawiają najważniejsze cechy obu greckich polis.

Na zakończenie lekcji (lub jako pracę domową) uczniowie wykonują quiz w aplikacji learning apps

<https://learningapps.org/display?v=pzhbnow1v19>.

Komentarz metodyczny

Asocjogram to metoda pozwalająca na porządkowanie wiedzy uczniów oraz umiejętności definiowania różnych zjawisk, precyzyjnego formułowania myśli. Stwarza również możliwość wymiany myśli w grupie i współpracy w realizacji zadania. Przykładowe hasła do asocjogramu:

Ateny: demokracja, wolność jednostki, rozwój filozofii i kultury, ostracyzm, polityk, demagog, Perykles

Sparta: spartańskie wychowanie, oligarchia, geruzja, spartiaci, heloci, wypowiedź lakoniczna, waleczność, "wrócić z tarczą lub na tarczy"